

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Приймальної комісії

Бердянського державного

педагогічного університету

«30» травня 2023

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
«Комплексний іспит за фахом
підготовки»

Освітній ступінь:	магістр
Основа вступу:	освітній ступінь бакалавр або магістр (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст)
Спеціальність:	231 Соціальна робота
Внутрішня спеціалізація ЗВО	Психологія
Освітньо-професійна програма	Поствоєнна соціально-психологічна реабілітація
Термін навчання:	1 рік 4 місяців

ЗМІСТ

1.	Пояснювальна записка	3
2.	Зміст програми.....	4
3.	Питання.....	16
4.	Критерії оцінювання.....	19
5.	Список рекомендованої літератури.....	20

1. Пояснювальна записка

Мета вступного фахового випробування для вступу на здобуття освітнього ступеня магістр: з'ясувати підготовленість вступника до здобуття вищої освіти за освітнім ступенем «магістр» зі спеціальності 231 Соціальна робота та внутрішньої спеціалізації ЗВО Психологія для формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників у межах ліцензованого обсягу спеціальності.

Форма фахового вступного іспиту – Усний іспит.

Усний іспит – це теоретичні завдання, виконання яких дає можливість виявити підготовленість вступника до здобуття вищої освіти.

Загальна кількість завдань – 2.

Формат проведення фахового вступного іспиту.

Фаховий вступний іспит проводиться дистанційно з використанням платформи (програмне забезпечення) для проведення відеоконференцій Zoom.

У встановлений розкладом час початку фахового вступного іспиту члени фахової атестаційної комісії розпочинають відеоконференцію, долучають до неї вступників, здійснюють автентифікацію вступників та інформують їх про правила проведення вступного іспиту та часові обмеження.

Автентифікації вступника передбачає:

– встановлення аудіо та візуального контакту зі вступником на платформі відеоконференцій;

– показ документа, що посвідчує особу (паспорт громадянина України у формі книжечки або картки, паспорт громадянина України для виїзду за кордон у тому числі Е-паспорт, Е-паспорт для виїзду за кордон, Е-документ).

На початку фахового вступного іспиту члени фахової атестаційної комісії рандомно задають 2 питання з переліку, поданому у програмі.

Вступник готує відповіді на питання і в режимі відеоконференції відповідає на них та на додаткові запитання членів фахової атестаційної комісії.

Члени фахової атестаційної комісії оцінюють відповіді вступників вищої освіти.

Результати фахового вступного іспиту оголошуються не пізніше наступного дня після його проведення шляхом розміщення відповідних відомостей на офіційному вебсайті Бердянського державного педагогічного університету bdpu.org.ua у вкладці ВСТУПНИКУ.

У разі повітряної тривоги під час складання фахового вступного іспиту, іспит призупиняється, учасники можуть пройти до укриття. Після відбою повітряної тривоги, учасники можуть продовжити складання фахового вступного іспиту.

2. Зміст програми

Теоретичні та історичні основи соціального виховання та соціальної роботи

Соціальна робота як суспільне явище

Актуальність соціальної роботи в сучасному суспільстві. Сутність поняття «соціальна робота». Місія, мета, завдання, об'єкт, суб'єкт, засоби соціальної роботи. Змістова характеристика соціальної роботи; принципи, напрями. Закономірності, функції, сфери соціальної роботи. Професія соціального працівника у соціальному вимірі.

Соціальна робота як наука та навчальна дисципліна

Соціальна робота як наука; предмет соціальної роботи як науки. Значення дослідження в розвитку наукової сфери соціальної роботи. Зв'язок соціальної роботи з іншими науками та галузями суспільної практики.

Соціальна робота як навчальна дисципліна: мета, значення підготовки. Державні стандарти підготовки фахівців із соціальної роботи. Кваліфікаційні вимоги до підготовки соціального працівника: знання, вміння, якості. Актуальні проблеми сучасної підготовки фахівців.

Еволюція соціальної роботи

Суспільно-історична місія соціальної допомоги та підтримки в суспільстві. Періодизація історії соціальної роботи. Зв'язок з іншими науковими галузями та дисциплінами; джерела вивчення історії соціальної роботи.

Наукові підходи до визначення етапів розвитку історії та теорії соціальної роботи. Способи дослідження історичних форм соціальної допомоги: реципрокація, редистрибуція, реконструкція, екстраполяція. Праісторичні форми допомоги й взаємодопомоги в архаїчний період.

Соціальна допомога як суспільне явище

Елементи соціальної допомоги у Вавилоні, давньому Єгипті і давньому Китаї як практична діяльність з надання допомоги населенню: централізоване планування розподілу продуктів харчування. Соціальна допомога у давніх Греції та Римі: гуманізм і солідарність, перші соціальні виплати.

Християнська церква як головний суб'єкт соціальної допомоги в епоху середньовіччя. Вплив державних, релігійних інституцій на формування соціальної підтримки в суспільстві. Система допомоги в давніх іудейських та перших християнських громадах.

Формування світового досвіду соціальної підтримки (У-Х ст.)

Соціальна допомога у Західній Європі за часів раннього та класичного середньовіччя. Соціально-економічний стан населення у середньовіччі. Християнська церква - головний суб'єкт соціальної допомоги в епоху середньовіччя. Соціальна функція монастирів.

Родоплемінні й громадські (общинні) форми допомоги та взаємодопомоги у слов'ян до кінця X ст. Реконструкція організації соціального захисту у слов'ян. Основні форми допомоги і взаємодопомоги в стародавніх слов'янських громадах. Общинно-родові форми допомоги й захисту в рамках роду, сім'ї, поселення. Господарські форми допомоги та взаємодопомоги.

Практика підтримки нужденних (X-XVII ст.)

Княжа та церковно-монастирська підтримка нужденних. Вплив хрещення Русі на модель соціального захисту населення. Початок християнської благодійності за часів правління князя Володимира Великого. Соціальний захист за часів князівства Ярослава Мудрого та Володимира Мономаха. Церковно-монастирська система благодійності.

Церковна, державна, світська соціальна допомога. Розвиток монастирської системи допомоги та підтримки нужденних. Формування державної системи захисту. Виникнення приватної благодійності, світські підходи до підтримки та допомоги нужденним. Особливості соціальної роботи у тогочасній Україні.

Державна опіка у світовій історії (XVII - XIX ст.)

Утвердження державно-адміністративних підходів до суспільної та приватної опіки. Державно-адміністративна суспільна і приватна опіка. Форми надання допомоги: інститути приватної доброчинності, відомчі інститути підтримки та захисту, благодійні товариства. Вплив епохи Просвітництва на ідеологію та практику соціальної роботи в Західній Європі. Соціально-економічне становище робітників і перші фабричні закони.

Державний і приватний соціальний захист з другої половини XIX ст. по 1917 р. Вплив російських реформ 60-70-их років XIX ст. на розвиток державної і суспільної опіки. Сільська і волосна опіка. Міська система допомоги. Церковно-парафіяльна і приватна опіка. Особливості соціальної опіки в Україні.

Становлення і розвиток соціальної роботи в Україні

Відмова від громадської системи благодійності. Українське товариство Червоного Хреста. Вплив нової економічної політики на соціальне забезпечення. Боротьба з жебрацтвом. Соціальне політика стосовно селянства. Система соціального забезпечення у Радянському Союзі. Основні напрями соціального забезпечення.

Формування системи соціального захисту в Україні за нових політико-адміністративних та соціально-економічних умов. Структура Міністерства

праці та соціальної політики. Український державний центр соціальних служб для молоді. Державна служба зайнятості. Організації самопомоги або взаємодопомоги. Волонтерський рух в Україні.

Еволюція практики соціальної роботи

Історичні передумови виникнення соціальної роботи як фахової діяльності. Періодизація історії та теорії соціальної роботи. Становлення фахової соціальної роботи за кордоном. Формування концепцій, поглядів на суть та розвиток соціальної роботи. Внесок у розвиток соціальної роботи М. Річмонд, Дж. Адамс, А. Саломон.

Вплив зарубіжних концепцій, підходів на формування професійної діяльності в соціальній сфері. Своєрідність становлення соціальної роботи як фаху в Україні: початок ХХ ст. – 80р. ХХ ст. Формування спеціалізованих служб, територіальних центрів соціального обслуговування. Введення у державний класифікатор професії «соціальний працівник». Розвиток моделі соціального захисту населення в незалежній Україні.

Нормативно-правове регулювання соціальної роботи

Нормативна база соціальної роботи в Україні: закони прямої та непрямой дії. Регламентация діяльності соціального працівника відповідно законодавства. Види соціальної роботи: Закон України «Про соціальну роботу з молоддю». Види соціальних послуг: Закон України «Про соціальні послуги». Фахова соціальна робота з різними соціально вразливими групами: Закони України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про охорону дитинства», «Про попередження насильства в сім'ї», «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні», «Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний термін».

Теоретичні основи практики соціальної роботи

Теорія соціальної роботи як сукупність концепцій, понять, тенденцій, моделей і технік. Етапи становлення теорії соціальної роботи. Формування класифікації моделей соціальної роботи: соціально-інтегративні та емансипаторні.

Поняття практики соціальної роботи. Взаємозв'язок історії, теорії та практики соціальної роботи. Значущість теорії для практики соціальної роботи.

Психологічні моделі соціальної роботи

Класифікація моделей соціальної роботи. Психодинамічна модель соціальної роботи. Теорії З. Фрейда, Е. Еріксона, А. Бандури та ін.. Когнітивно-біхевіористична модель соціальної роботи. Гуманістично-екзистенційна модель соціальної роботи. Використання психологічних моделей соціальної роботи в практиці.

Соціологічні моделі соціальної роботи

Системна модель соціальної роботи. Екологічна модель соціальної роботи. Використання у соціальній роботі теорії ролей. Соціально-радикальна модель соціальної роботи.

Соціальна робота як прикладна діяльність

Поняття методології в соціальній роботі: компоненти. Процес соціальної роботи: підходи, фази. Класифікація методів соціальної роботи. Соціальні технології: загальні та спеціальні.

Поняття стратегій втручання: мета, типи. Стратегії прямого втручання: характеристика, суть. Стратегії комбінованого (проміжного) втручання: мета, техніки. Стратегії втручання, спрямовані на зміну системи: суть, значення щодо розвитку та удосконалення соціальної роботи.

Комплексні моделі втручання

Характеристика кризового втручання: мета, ознаки, умови, принципи. Підходи до втручання у кризу: кризове консультування, техніки. Інтенсивний догляд (опіка): мета, завдання, принципи, фази, ресурси.

Взаємовідповідність соціальної діагностики та моделі соціальної роботи «зосереджена на завданні модель соціальної роботи». Послідовність процедур діагностування проблеми, соціальна проекція на вирішення завдань втручання.

Індивідуальна соціальна робота

Процес ведення випадку. Визначення мети, завдань ведення випадку. Первинне оцінювання; процедура, методи. Клінічна соціальна робота. Менеджмент випадку. Адміністративна модель ведення випадку. Модель інтенсивного догляду.

Специфіка консультування в соціальній роботі. Технологія індивідуального консультування. Специфіка дистантного консультування; види. Підготовка фахівців до консультативної діяльності.

Професійне документування соціальної роботи

Документування соціальної роботи. Складання плану втручання: мета, завдання; план-графік роботи. Реалізація плану втручання; моніторинг його результатів. Ведення професійних записів: форма, вимоги.

Стандартизація документування. Умови зберігання конфіденційної документації. Правила публічного оприлюднення.

Соціальна політика

Теоретичні засади соціальної політики

Соціальна держава і соціальна політика. Напрями, принципи, завдання, цілі соціальної політики у контексті сучасних пріоритетів та напрямів

державного регулювання соціальної сферою в Україні. Інструменти соціальної політики. Об'єкт соціальної політики (соціально-демографічна характеристика). Соціальна політика світових структур.

Організаційно-правові засади реалізації соціальної політики

Інституційна база соціальної політики. Міністерство соціальної політики України, як суб'єкт реалізації соціально-політичних завдань. Регіональний та місцевий рівні реалізації цілей і завдань соціальної політики та соціальної роботи, їх структура та основні повноваження. Суб'єкти соціальної політики. Громадські, благодійні та інші недержавні організації як суб'єкти соціальної політики у контексті здійснення соціальної роботи: види, напрямки діяльності, особливості функціонування в Україні.

Джерела фінансування програм соціальної політики. Документальна база соціальної політики і соціальної роботи. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії. Система державних соціальних стандартів і нормативів. Базовий державний соціальний стандарт.

Історичні аспекти і світові тенденції становлення соціальної політики в різних економічних системах

Соціологія бідності та розвиток теоретичних засад соціальної політики в західній соціології XIX – першої половини XX ст. Розвиток теоретичних підходів до побудови соціальної політики в другій половині XX ст.. Концепція соціальної держави. Соціально орієнтована економіка.

Характеристика моделей соціальної політики в країнах з розвинутою ринковою економікою. Досвід Японії, США, Швеції в формуванні соціального забезпечення. Проблема вибору моделі соціальної політики в Україні. Стратегії, цілі й пріоритети в соціальній політиці України в ринковій економіці.

Соціальний захист як механізм реалізації соціальної політики

Сутність категорій «соціальний захист», «соціальне забезпечення». Принципи побудови системи соціального захисту в умовах соціально орієнтованої ринкової економіки. Соціальний захист як система. Соціальне забезпечення населення і його складові.

Політика зайнятості у контексті пріоритетних цілей соціальної політики

Характеристика поняття зайнятості населення. Ринок праці та механізм його функціонування. Державне регулювання зайнятості. Державна служба зайнятості як суб'єкт реалізації політики зайнятості населення. Економічна нерівність та політика соціального захисту економічно-активного та економічно-неактивного населення. Безробіття як неприйнятна альтернатива зайнятості. Економічні і соціальні наслідки безробіття. Причини виникнення і види безробіття. Основні причини безробіття в Україні. Напрями державних заходів щодо скорочення рівня безробіття.

Основні напрями реалізації державної сімейної та молодіжної політики

Понятійно-категоріальний апарат державної сімейної політики. Принципи та напрями державної сімейної політики. Соціально-демографічна ситуація в Україні: причини та наслідки. Характеристика молоді як соціально-демографічної групи в Україні. Сутність та основні напрями державної молодіжної політики в Україні. Державні гарантії для молоді. Соціальні програми підтримки молоді в Україні.

Основні напрями реалізації соціальної політики у контексті протидії торгівлі людьми та запобіганню домашньому насильству

Основні поняття та види експлуатації у системі торгівлі людьми. Основні причини та передумови торгівлі людьми. Міжнародне та національне законодавство у галузі протидії торгівлі людьми. Державна політика протидії торгівлі людьми в Україні. Недержавні організації, що працюють у напрямі протидії торгівлі людьми. Основні поняття та види домашнього насильства. Законодавство у сфері запобігання домашньому насильству. Заходи протидії домашньому насильству. Державна соціальна програма з протидії торгівлі людьми.

Забезпечення прав дітей як пріоритетний напрям соціальної політики.

Система прав та гарантій дітей у міжнародному та національному законодавстві. Державна політика у сфері захисту прав дітей: принципи, завдання та засоби реалізації. Оздоровлення та відпочинок дітей. Система міжнародного та національного усиновлення. Сімейні форми виховання та робота з багатодітними сім'ями.

Державна соціальна допомога вразливим категоріям населення як пріоритетний напрям соціальної політики.

Диференційований підхід щодо вибору форм і заходів підтримки соціально вразливих категорій населення. Пільги, гарантії та компенсації людям з інвалідністю. Адресні пільги та надання житлових субсидій. Соціальний захист ветеранів, жертв нацистських переслідувань та політичних репресій. Соціальний захист постраждалих осіб внаслідок масових акцій громадського протесту під час Революції Гідності та членів їх сімей. Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб.

Технології соціальної роботи

Теоретичні основи технології соціальної роботи

Технології соціальної роботи як курс професійної підготовки соціального працівника. Поняття технологій, соціальних технологій; характеристика. Особливості технологічного підходу до соціальних процесів.

Умови технологізації практичної діяльності в соціальній сфері. Фактори ефективності соціальних технологій.

Сутність технології соціальної роботи. Класифікація технологій в соціальній роботі. Функції технологій соціальної роботи. Етапи розробки технології соціальної роботи. Структура технологічного процесу в соціальній роботі.

Соціальна діагностика в технологіях соціальної роботи

Сутність, характеристика технології соціальної діагностики. Мета, завдання, принципи діагностики. Організація соціальної діагностики. Алгоритм соціального діагностування. Зв'язок соціального діагностування й оцінювання потреб клієнтів соціальних служб.

Методи соціальної діагностики

Суть діагностичних методів в соціальній роботі. Вимоги, яким повинні відповідати методи соціальної діагностики. Типи дослідницьких методів: історико-генетичні, структурно-функціональні: характеристика. Використання технологій в соціальній діагностиці: зондажно-інформаційне обстеження конкретного соціуму; соціально-історичне дослідження, інформаційно-цільовий аналіз, соціальне картографування.

Оцінювання потреб клієнтів соціальних служб

Оцінювання потреб у практиці соціальної роботи. Європейські соціальні моделі оцінювання потреб. Сучасна українська практика оцінювання потреб. Визначення, мета; типові характеристики, особливості процесу оцінювання.

Процедура оцінювання: етапи. Методи збору інформації. Визначення та планування соціальних послуг. Особливості оцінювання потреб представників окремих цільових груп. Форми оцінювання потреб клієнтів (документування). Вимоги до компетенцій фахівця, який здійснює оцінювання.

Технології соціальної реабілітації

Технології соціальної реабілітації: суть, принципи. Види соціальної реабілітації людей з інвалідністю. Структура індивідуально-комплексної програми реабілітації. Чинники ефективності соціальної реабілітації. Програми реабілітації представників окремих цільових груп.

Технології соціальної корекції та терапії

Сутність соціальної корекції в теорії і практиці соціальної роботи. Психолого-педагогічні методи корекційного впливу. Вирішення проблемних ситуацій в соціальній роботі за допомогою соціальної корекції.

Терапевтичний підхід у соціальній роботі: суть, моделі, форми. Алгоритм соціальної терапії. Види соціальної терапії. Показання для використання психокорекційних технік. Загальні та конкретні терапевтичні

технології. Характеристика традиційних та інноваційних технік соціальної терапії. Закономірності організації терапевтичного простору. 11

Технології соціальної підтримки

Представництво інтересів клієнта в соціальній роботі. Особливості представництва інтересів. Сфера представництва інтересів. Види представництва інтересів: індивідуальне, колективне; характеристика. Поняття адвокатування в соціальній роботі. Спектр соціальних послуг та стратегій адвокатування.

Технологія індивідуального консультування. Консультування як напрям діяльності соціального працівника. Види консультування. Особливості контактного та дистантного консультування. Алгоритм контактної форми консультативної роботи спеціаліста.

Особистісно-орієнтовані технології соціальної роботи

Технологія профілактики міжособистісних конфліктів. Передумови появи конфліктних ситуацій у дитячому та молодіжному середовищі. Характеристика конфлікту. Тактики розв'язання міжособистісних конфліктів. Особливості соціально-педагогічного спілкування з вирішення конфлікту.

Технології соціального захисту населення. Сутність категорії «соціальний захист». Технології соціального захисту (підтримки) населення в сучасних умовах. Технології соціального захисту та підтримки найменш захищених верств населення. Роль фахівця в сфері соціального захисту.

Технології соціальної профілактики та адаптації

Сутність, мета, завдання принципи соціальної профілактики. Напрями, види, рівні соціальної профілактики. Типологія заходів соціальної профілактики; Алгоритм соціально-педагогічної профілактики. Методи, форми профілактики. Профілактичні програми в соціальній роботі.

Характеристика соціальної дезадаптації. Причини виникнення дезадаптації. Профілактика дезадаптації як один із напрямів професійної діяльності фахівця. Напрямки та зміст профілактики соціальної дезадаптації.

Міждисциплінарні технології соціальної роботи

Теорія групи в соціальній роботі. Сутність групової роботи. Мета використання групових методів в соціальній роботі. Типи груп, призначення: групи соціалізації, групи ресоціалізації. Стадії розвитку групи і етапи групової роботи. Методи і прийоми групової роботи. Функції соціального працівника в груповій взаємодії.

Модель створення груп самопомоги та взаємодопомоги в соціальній практиці. Організація груп взаємодопомоги. Соціальна практика: групи анонімних алкоголіків, групи анонімних наркоманів, групи ветеранів ООС (АТО), жіночі групи, групи хворих на ВІЛ/СНІД, групи матерів- чи батьків-

одинаків, батьків дітей-інвалідів та ін. Характеристика груп: умови взаємодії, методи взаємодії.

Соціальні інновації в діяльності фахівця

Проектування в соціальній роботі. Структура соціальної програми. Технологія розробки та впровадження соціальних проектів. Аналіз соціальних програм. Значення проектування в роботі соціального працівника.

Технологія соціальної експертизи. Поняття соціальної експертизи; специфічні риси експертизи; функції, завдання. Спільні риси експертизи з технологією діагностики. Організаційні моделі соціальної експертизи. Етапи роботи експертів при використанні різних моделей експертизи.

Організація діяльності державних спеціалізованих служб

Теоретико-методичні основи організації роботи державних та спеціалізованих служб у соціальній роботі

Завдання та призначення соціальної роботи. Суб'єкти та об'єкти соціальної роботи. Принципи соціальної роботи. Знання і вміння, функції соціальних працівників. Визначення й види соціальних послуг. Цінності соціальної роботи. Компетентність соціального працівника. Етичний кодекс спеціалістів соціальної роботи. Переконавання соціального працівника.

Організаційні аспекти соціальної роботи. Нормативна база соціальної роботи в Україні Управління соціальною роботою. Менеджмент соціальної роботи. Функції менеджменту соціальної роботи: планова функція, організаційна функція, мотиваційна функція, контрольна функція, координаційна функція. Чинне законодавство про соціальну роботу в Україні: Конституція України, Закон України «Про соціальні послуги», Сімейний кодекс України, Закон України «Про місцеве самоврядування», Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», Закон України «Про охорону дитинства», Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування».

Сучасний стан та перспективи розвитку системи державних і спеціалізованих служб в Україні

Визначення понять «державні та спеціалізовані служби», функції та принципи діяльності. Структура діяльності державних спеціалізованих служб. Характеристика організацій державних спеціалізованих служб. Законодавче та нормативно-правове забезпечення діяльності державних та спеціалізованих служб. Напрями діяльності державних спеціалізованих служб. Проблеми діяльності державних спеціалізованих служб. Перспективи розвитку діяльності державних спеціалізованих служб.

Моделі надання соціальних послуг у сфері соціального захисту і соціального забезпечення

Структура організацій соціального захисту. Соціальні послуги у системі соціального захисту населення. Моделі, форми та методи надання соціальних послуг у сфері соціального захисту та соціального забезпечення. Страхові соціальні послуги та суб'єкти їх надання. Не страхові соціальні послуги у сфері соціального захисту та соціального забезпечення.

Організація діяльності державної служби зайнятості

Державна служба зайнятості (ДСЗ), її складові. Права ДСЗ. Функції ДСЗ. Її завдання. Принципи Єдиної технології обслуговування незайнятого населення (ЄТОНН). Призначення та основні завдання Єдиної інформаційно-аналітичної системи служби зайнятості (ЄІАС). Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості: структура, функції. Форми та методи роботи регіональних центрів зайнятості населення. Організація обслуговування клієнтів у центрах зайнятості. Принципи взаємодії між центром зайнятості та роботодавцями. Організація документообігу щодо обслуговування клієнтів у центрі зайнятості. Формування та ведення персональної картки особи, яка шукає роботу. Особливості праці фахівців центру зайнятості. Психологічне розвантаження персоналу. Профілактика професійних захворювань.

Організація діяльності Управління праці та соціального захисту населення

Завдання, мета та принципи діяльності Управління праці та соціального захисту населення. Структура органів Управління праці та соціального захисту населення. Функції та повноваження діяльності Управління праці та соціального захисту населення. Соціальні послуги, які надаються спеціалізованими формуваннями Управління праці та соціального захисту населення.

Організація соціальної роботи у сфері охорони здоров'я й у сфері освіти

Соціальна робота в системі охорони здоров'я. Структура закладів у сфері охорони здоров'я. Соціальні послуги для різних категорій клієнтів у сфері охорони здоров'я. Соціальна робота у системі освіти. Структура закладів у сфері освіти. Соціальні послуги, що надаються у системі освіти.

Право соціального забезпечення

Загально-теоретичні положення права соціального забезпечення

Поняття та предмет права соціального забезпечення. Метод правового регулювання соціальнозабезпечувальних відносин та його ознаки. Функції права соціального забезпечення. Система права соціального забезпечення. Право на соціальне забезпечення в системі основних прав і свобод людини та громадянина. Права, що сприяють матеріальному забезпеченню людини в разі втрати чи недостатності трудових доходів. Право на соціальне

забезпечення в міжнародно-правових актах. Гарантії права на соціальне забезпечення. Поняття і значення принципів права соціального забезпечення. Класифікація принципів. Зміст і конкретизація загальних (галузевих) принципів права соціального забезпечення. Зміст і конкретизація принципів окремих інститутів права соціального забезпечення.

Правові засади соціального забезпечення

Джерела права соціального забезпечення: поняття, зміст, види. Поняття форм права соціального забезпечення та їх класифікація. Міжнародно-правові акти як джерела та форма права соціального забезпечення. Національні нормативно-правові акти як форма права соціального забезпечення. Локальні нормативні правові акти як форма права соціального забезпечення. Судова практика як джерело права соціального забезпечення. Колізії в праві соціального забезпечення. Основні функції Пенсійного фонду України та його регіональних органів. Фонди соціального страхування та їхні органи.

Організаційно-правові форми та правовідносини у системі соціального забезпечення

Поняття і загальна характеристика організаційно-правових форм соціального забезпечення. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Державне соціальне забезпечення. Недержавне соціальне забезпечення. Поняття, основні ознаки, види правовідносин у сфері соціального забезпечення. Норми права і їх роль у виникненні та розвитку правовідносин у сфері соціального забезпечення. Юридичні факти в праві соціального забезпечення. Суб'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення. Об'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення. Зміст соціально-забезпечувальних правовідносин. Матеріальні правовідносини у сфері соціального забезпечення. Соціально-фінансові страхові правовідносини у сфері соціального забезпечення. Процедурні правовідносини у сфері соціального забезпечення.

Загальні поняття загальнообов'язкового державного соціального страхування у системі соціального забезпечення

Поняття та види соціального ризику. Непрацездатність як соціальний ризик. Види непрацездатності. Поняття, групи інвалідності. Порядок встановлення інвалідності. Поняття безробіття (часткового безробіття).

Поняття і види страхового стажу. Загальний страховий (трудовий) стаж і його значення. Спеціальний страховий (трудовий) стаж, його види та значення. Порядок встановлення страхового (трудового) стажу. Порядок обчислення і підтвердження страхового (трудового) стажу. Коефіцієнт страхового стажу.

Юридичні факти непрацездатності в праві соціального забезпечення. Страховий і трудовий стаж та вислуга років як юридичні факти в праві

соціального забезпечення. Складні життєві обставини як юридичні факти в праві соціального забезпечення. Строки у праві соціального забезпечення.

Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування

Право громадян на матеріальне забезпечення та соціальні послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням.

Принципи, суб'єкти та об'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням. Порядок надання матеріального забезпечення та соціальних послуг.

Завдання і принципи страхування від нещасного випадку і гарантії забезпечення прав застрахованим особам. Суб'єкти та об'єкти страхування від нещасного випадку та професійного захворювання. Страховий ризик і страховий випадок у загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Нещасний випадок на виробництві: поняття та порядок розслідування. Професійне захворювання: поняття і порядок встановлення зв'язку із виробництвом. Види та порядок призначення виплат потерпілому.

Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття

Право громадян на матеріальне забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття. Принципи, суб'єкти та об'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Особи, які підлягають страхуванню на випадок безробіття. Право на матеріальне забезпечення на випадок безробіття та соціальні послуги. Види і порядок надання матеріального забезпечення та соціальних послуг.

Правове регулювання загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та особливості пенсійного забезпечення

Поняття та структура системи пенсійного забезпечення. Поняття, ознаки та види пенсій. Відмінності пенсії від інших виплат. Солідарна система пенсійного забезпечення. Умови призначення пенсій за віком, по інвалідності та у зв'язку з втратою годувальника у солідарній системі. Порядок обчислення, призначення, перерахунку та виплати пенсій.

Пенсійні виплати за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування. Недержавне пенсійне забезпечення. Особливості пенсійного забезпечення окремих категорій осіб.

Правове регулювання соціальних допомог, послуг та пільг

Поняття та види допомоги. Державна допомога сім'ям із дітьми. Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами. Одноразова допомога при народженні дитини. Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам.

Допомога по тимчасовій непрацездатності. Допомога по безробіттю. Допомога особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам.

Поняття та ознаки соціальних пільг. Класифікація соціальних пільг. Поняття та принципи соціальних послуг. Форми та види соціальних послуг. Поняття соціального обслуговування та органи, які здійснюють соціальне обслуговування. Організація діяльності з надання соціальних послуг. Реабілітація, освіта та забезпечення зайнятості інвалідів. Протезно-ортопедична допомога й забезпечення інвалідів транспортними засобами. Соціальне обслуговування вдома та в стаціонарних установах. Соціальне обслуговування дітей. Види й правила оплати їх соціального обслуговування в різних установах для дітей. Поняття прийомної сім'ї та порядок її матеріального забезпечення. Порядок оплати соціального обслуговування. Громадяни, яким надається безкоштовне обслуговування.

Психодіагностика

Вступ до психодіагностики

Історія розвитку психодіагностики. Стан сучасної психодіагностики. Зв'язок психодіагностики з іншими науками. Предмет, завдання, галузі психодіагностики. Професійно-етичні норми в психодіагностиці. Конфедичійність психодіагностичної інформації. Стандартизовані і експертні методики: правила кваліфікованої підготовки користувачів. Взаємодія користувачів і методичних центрів з психодіагностики. Нові тенденції в розвитку психодіагностики. Гуманізація психодіагностичних досліджень. Реалізація принципу корекційної мети при розробці діагностичних методик.

Психодіагностичні методи

Характеристика основних методів психодіагностики. тощо. Їх недоліки та переваги. Експеримент, опитування, тестування, анкетування. Нестандартизоване і категоріальне (стандартизоване) спостереження. Метод контент-аналізу. Діалогові техніки: бесіда, інтерактивні ігри. Можливості автоматизації методик різного операційного статусу. Огляд і загальна характеристика комп'ютеризованих психодіагностичних методик.

Психометричні основи психодіагностики

Загальна та диференційна психометрія. Психометричні вимоги до методики. Номотетичний та ідеографічний підходи в сучасній психодіагностиці. Адаптація зарубіжних тестів. Поняття про стандартизацію, репрезентативність, валідність і надійність інструменту психологічного вимірювання. Етапи

психодіагностичного вивчення особистості. Психологічний діагноз та його рівні. Вимоги до користувачів психодіагностичних методик. Основні типи даних в психодіагностиці (L-дані, Q-дані, T-дані). Рівні і шкали вимірів. Психологічне заключення та його інтерпретація. Три основних напрямки використання результату психодіагностичних методик: прогнозування, діагностика та інтерпретація.

Психодіагностичні методики

Класифікація психодіагностичних методик. Тестування в психодіагностиці. Визначення поняття психологічного тесту. Переваги та проблеми використання тестового методу в психодіагностиці. Характеристика тестів-опитувальників. Причини невірогідності самозвітів. Способи «захисту» від фальсифікації даних. Достовірність особистісних опитувальників і чинники, що впливають на неї. Основні етапи конструювання тесту.

Класифікація проєктивних методик

Поняття «проєкції» в психодіагностиці. Характеристика проєктивних методик: переваги і недоліки. Особливості використання проєктивних методик. Види проєктивних методик. Методики Г. Роршаха, Г. Мюррея, С. Розенцвейга, М. Люшера та ін. Робота психолога з тестами «Намалюй людину», «Неіснуюча тварина», «Будинок – дерево – людина», «Асоціативний малюнковий тест», «Методика піктограм», методика непрямого виміру системи самооцінок; «Тест Сонді», «Зірки та хвилі», тести аперцепції та ін.. Специфіка інтерпретації результатів дослідження.

Психодіагностика інтелекту та когнітивної сфери

Основні підходи до вимірювання інтелекту. Тест Біне-Сімона — родоначальник сучасних методів визначення рівня інтелекту. Діагностика ментального інтелекту. Поняття «розумовий вік» та інтелектуальний коефіцієнт (IQ). Шкала Стенфорд-Біне. Роботи В.Штерна. Моделі інтелекту за Терстоуном, Гілфордом, Айзенком, Кеттеллом, Стернбергом. Особливості вимірювання інтелекту. Діагностика структури інтелектуальних здібностей. Батарей Д.Векслера, Г.Айзенка. Склад субшкал і субтестів. Обмеження застосування. Тести визначення рівня інтелекту: тест Г.Айзенка, тест Дж. Равена. Діагностика емоційного інтелекту. Робота психолога з методиками діагностування особливостей пам'яті, уваги, мислення.

Діагностика здібностей

Поняття про загальні та спеціальні здібності. Факторні теорії здібностей (Спірмен, Терстон та ін.). Класифікації спеціальних здібностей (вітчизняні і зарубіжні). Окремі тести здібностей і тестові батареї (Батарея диференціальних здібностей – ДАТ). Проблема валідності тестів здібностей. Поняття про "тестовий профіль випробуваного". Галузі застосування тестів інтелекту (виявлення обдарованості, професійне тестування та ін.). Тести досягнень. Діагностика креативності. Каліфорнійські тести креативності Дж. Гілфорда, П.

Торанса. Можливості тестів креативності у вимірі творчих здібностей та прогнозі творчих досягнень. Інтелектуальна ініціатива та метод «креативного поля».

Діагностика темпераменту та особливостей характеру

Основні методи дослідження темпераменту. Діагностика екстраверсії – інтроверсії, нейротизму, якостей нервової системи. Методики оцінки нервової систем (сили, рухливості, врівноваженості). Теплінг-тест. Особливості застосування опитувальників Айзенка, Стреляу, Белова, Русалова. Зв'язок вираженості поведінкових аспектів із типом темпераменту.

Дослідження структури характеру за О. Ковальовим, В. М'ясищевим. Ознайомлення з методикою ПДО (Лічко). Оцінка акцентуованості характеру за допомогою опитувальників Леонгарда, Шмішека, модифікованого патодіагностичного опитувальника Подмазіна.

Діагностика рис особистості

Універсальні психодіагностичні методики. Тест ММРІ. Модель «Великої п'ятірки». Особистісні риси як психодіагностична категорія. Багатофакторний особистісний опитувальник Р. Кеттела. Історія побудови тесту. Структура та інтерпретація 16 факторів. Правила проведення і підрахунку тестових балів. Шкали стенив. Типові профілі та їх інтерпретація. Спеціалізовані популяційні норми. Рівняння ефективності для прогнозу професійної успішності. Порівняльна ефективність у ситуації експертизи і консультування.

Методики діагностики психічних станів особистості

Діагностика агресивності (проективні методики, методика Басса-Дарки). Оцінка рівня тривожності та сором'язливості в дитячому віці. Причини появи та визначення страхів дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Методика експрес-діагностики емпатії (І. Юсупов). Тест вивчення фрустраційних реакцій Розенцвейга. Діагностика настрою як найтривалішого емоційного стану. Вивчення методики Меграбіяна та кольорового тесту ситуативної оцінки настрою.

Психодіагностика емоційно-вольової сфери

Схема спостереження за поведінкою дитини з метою визначення її емоційного стану. Кольорова діагностика емоцій дитини Орехової («Будиночки»). Дослідження вегетативних і невербальних проявів емоцій. Концепція Г. де Сюпервіля. Оцінка експресивного вираження емоцій. Дослідження конфліктних емоційних станів; афектів, власне емоцій, почуттів, стресу. Методики FACS, Ізарда, Сонді. Оцінка ситуативної та особистісної тривожності. Опитувальник тривожності Ж. Тейлор. Тест Розенцвейга. Вивчення методики Спілбергера-Ханіна, 3-ФЛО.

Воля і проблема усвідомленої саморегуляції. Етапи вольового акту. Компоненти вольової поведінки. Концепції, пов'язані з установкою, мотивацією і здійсненням контролю за дією. Дослідження вольових процесів за допомогою опитувальників на силу волі Ю. Куля. Дослідження структури вольової

організації особистості методом самооцінки.

Методики діагностики мотивів та рівня домагань особистості

Методи психодіагностики мотивації. Основні показники мотивації. Прямі та непрямі методи психодіагностики мотиваційної сфери особистості. Тест гумористичних фраз (ТГФ). Методика оцінки рівня домагань Ф. Хоппе. ТАТ в діагностиці прихованих мотивів. Дослідження і діагностичні методи Х. Хекхаузена. Моторна проба Шварцландера. Дослідження мотивації досягнень Д. Макклеланд і Дж. Аткинсона. Опитувальники А. Мехрабіана для вимірювання результуючої тенденції мотивації досягнення. Опитувальник «Потреби в досягненні» Ю. Орлова. Діагностика мотивації у навчальній та трудовій діяльності. Анкетний метод, бесіда, інтерпретація малюнків, завершення оповідань на шкільну тему, суб'єктивне ранжування, виявлення мотивів навчання, особливостей цілепокладання. Тест мотивації досягнення для дітей 9-11 років «МД-решітка Х.-Д. Шмальта». Вивчення мотивації навчання у вузі Т. Льїної, А. Реана і В. Якуніна.

Психодіагностичні методики дослідження Я-концепції

Самосвідомість як об'єкт психодіагностики. Особливості психологічного дослідження самосвідомості дітей. Методики діагностики самосвідомості, їх достоїнства й недоліки. Проблема психодіагностики свідомості. Методи та методики психодіагностики свідомості. Самосвідомість як об'єкт психодіагностики. Класифікація методів психодіагностики індивідуальної свідомості та самосвідомості особистості. Поняття про когнітивну диференційованість. Метод «Репертуарних грат» Г. Келлі. Методи дослідження свідомості. Методи діагностики особливостей самосвідомості особистості. Робота з опитувальником самоствавлення, методикою РСК Дж. Роттера, методикою САН. Діагностика Я-концепції дітей, підлітків та старшокласників.

Діагностика шлюбної та батьківської підсистем

Дослідження особливостей розподілення сімейних ролей, очікувань та домогань у шлюбі. Опитувальник для виміру взаєморозуміння та взаємодовіри подружжя «Спілкування в родині». Виявлення уявлень подружжя про значущість ролей в сімейному житті (опитувальники «Рольові очікування та домагання в шлюбі»; «Розподілення ролей в родині»). Виявлення типового стану індивіда у родині за методикою «Типовий сімейний стан». Опитувальники задоволеності шлюбом. Методика «Характер взаємодії подружжя в конфліктних ситуаціях». Опитувальник «Конструктивно-деструктивна сім'я» (КДС) для діагностики відхилення сім'ї від конструктивного напрямку. Дослідження конструктивних та деструктивних сімейних коаліцій. Опитування, бесіда, інтерв'ю в дослідженні подружжя. Психограма подружжя (А. Волкова, Т. Трапезнікова).

Психодіагностика батьківсько-дитячої підсистеми та підсистеми «брати-сестри». Системний підхід в діагностиці сім'ї

Проективні методики діагностики дитячо-батьківських стосунків. Проективні методики діагностики дитячо-батьківських стосунків. Опитувальники для виявлення особливостей дитячо-батьківських стосунків. Робота з методиками Р.Жиля, «Моя сім'я», «Сім'я, яку б мені хотілось мати» і тестом М. Люшера для діагностики проблем сімейного спілкування. Сімейна генограма, інтерв'ю за генограмою, сімейна соціограма, карта сім'ї, методика «Скульптура сім'ї» (В. Сатір), методика «Сімейний простір», методика «Лінія життя сім'ї». Проектні методики «Три дерева», сімейна дошка, системний тест Герінга, опитувальник «Конструктивно-деструктивна сім'я» КДС (Е. Ейдемілер, В. Юстицкіс), шкала сімейного оточення ШСО, тест «Діагностика згуртованості і гнучкості сімейної системи» FACES-3.

Основні методики психодіагностики міжособистісних стосунків

Міжособистісні стосунки як об'єкт психодіагностики. Діагностика міжособистісних взаємин на основі суб'єктивних переваг. Методики непрямой оцінки міжособистісних переваг. Методики спостереження й експертної оцінки інтерпретації. Діагностика індивідуально-особистісних властивостей, що впливають на міжособистісні взаємини. «Соціометрія» Дж. Морено. Референтометрія. Методики діагностики: міжособистісних взаємин Т. Лірі; схильності особистості до конфліктної поведінки К. Томаса; фрустрації С. Розенцвейга. Особливості діагностики міжособистісних взаємин дошкільників і молодших школярів. Спостереження, метод проблемних ситуацій, психологічні ігри. Виявлення агресії вчителя у стосунках з колегами та учнями. Виявлення рівня комунікативності вчителя, рівня задоволеності перебування в колективі, наявності стресу у педагогічних працівників. Оцінка психологічного клімату.

Основи психологічного консультування з практикумом

Консультування як метод психологічного впливу

Індивідуальне консультування як вид діяльності. Теоретичні засади консультування. Взаємозв'язок консультування, психотерапії і психокорекції. Види надання психологічної допомоги. Поняття психологічного консультування. Стадії психологічного консультування. Взаємини між консультантом та клієнтом. Модель структури сесії. Особистісні характеристики психолога-консультанта.

Мета, завдання, принципи, види і проблематика психологічного консультування

Мета та завдання психологічного консультування. Принципи психологічного консультування. Позиція консультанта стосовно клієнта. Проблематика психоконсультативної допомоги. Види психологічного консультування. Предмет роботи психолога-консультанта. Клієнт психолога-консультанта. Особистість консультанта як інструмент впливу. Консультативні взаємини: правило трьох.

Професійні вимоги до особистості консультанта

Особистість консультанта як основна складова процесу консультування. Вимоги до консультанта. Професійна підготовка, кваліфікація, функції, комунікативні техніки та засоби впливу консультанта. Етика поведінки та професійний етикет консультанта.

Етапи, процедури та техніки психологічного консультування

Специфіка підготовки консультанта до проведення сесії. Консультативна бесіда як основний метод роботи психолога-консультанта: умови взаємодії встановлення і підтримка контакту, основні навички та вміння, необхідні в роботі з клієнтом. Етапи психологічного консультування. Процедури та техніки першого етапу консультування. Процедури та техніки другого етапу консультування. Активне слухання. Техніки постановки запитань. Процедури та техніки третього етапу консультування. Типові технічні помилки в процесі консультування.

Організація консультативної взаємодії

Структура та хронотоп консультації. Початок консультативної взаємодії. Дослідження проблеми: збір інформації. Первинна діагностика проблеми. Ідентифікація проблеми. Постановка та розв'язання терапевтичного завдання. Результативність консультативної роботи. Поняття про рапорт. Підстройка: фокус уваги та калібрування. Сутність підстройки. Робота з сенсорними модальностями.

Техніки з'ясування інформації в психологічному консультуванні

Фокусування інформації. Неконгруентність та робота з нею. Зворотний зв'язок. Інтерпретація. Конфронтація. Робота з опором та переносом. Навіювання як основа інтервенції. Психологічна інформація як чинник впливу. Визначення пріоритетів. Мовлення як інструмент психологічної допомоги. Мова тілесного симптому. Робота з образом і символом. Трансформація емоційних реакцій. Активізація несвідомих процесів.

Техніки трансформації в психологічному консультуванні

Маєвтика, або сократичний діалог. Позичі віддзеркалення. Переформування, або рефреймінг. Арсенал психотехнологій та еkleктизм як свобода вибору. Інсайт. Директиви. Актуалізація ресурсів людини. Рефлексивне слухання. Заохочення мовлення. Мікронавички з'ясування та уточнення інформації. Мікронавички розпізнавання емоційних переживань.

Терапевтична метафора в консультуванні

Значення терапевтичної метафори. Створення метафоричної реальності та способи роботи з нею. Епістемологічна метафора. Мета-малюнки в психологічному консультуванні. Поняття про мета-малюнок. Особливості побудови консультативної роботи з використанням мета-малюнків. Розкриття особистих сенсів мета-малюнків.

Психологічне консультування учасників освітнього процесу

Основні проблеми (запити), з якими звертаються до психолога-консультанта в закладах освіти. Консультування батьків та педагогів щодо взаємодії з дітьми різного віку. Ефективні способи практичного розв'язання проблем. Поняття симптоматичних рекомендації та окремі випадки для їх надання. Синдром емоційного та професійного вигорання: перебіг, основні прояви. Стадії емоційного вигорання: особливості психологічної допомоги на кожній з них. Консультування педагогів щодо профілактики емоційного вигорання. Симптоматика емоційного вигорання та робота психолога-консультанта з нею. Стреси в професійній діяльності та їх психологічний супровід, роль і місце психолога-консультанта в цьому процесі. Управління стресом і профілактика вигорання.

Психологічне консультування з питань батьківсько-дитячих взаємин

Загальні принципи роботи з батьками в процесі консультування. Бесіда. Цілі та правила бесіди з батьками. Індивідуальна та групова форми роботи психолога з батьками. Батьківські групи. Тренінг для батьків. Психологічні умови формування батьківської компетентності. Консультування батьків з проблем сімейного виховання, стосунків з дітьми, психологічної підтримки особистості дитини. Психологічне консультування проблемних сімей.

Психологічне консультування з питань міжособистісної взаємодії

Основні проблеми в міжособистісних взаєминах та консультативна допомога. Симпатії та антипатії в міжособистісних взаєминах. Консультування з питань ефективності ділової міжособистісної взаємодії. Вміння бути лідером та підлеглим. Консультування з питань соціально-рольової взаємодії. Вміння оцінювати соціальні ролі людей. Консультування з питань конфліктної взаємодії. Консультативна допомога у попередженні та вирішенні конфліктів.

Особливості інтернет-консультування в контексті діяльності практичного психолога закладу дошкільної освіти

Визначення, види та особливості Інтернет-консультування. Е-терапія, фокус Е-терапії та особливості. Види та ресурси Е-терапії. Переваги та ризики Інтернет-консультування. Клієнти та консультанти в Інтернет-консультуванні – правила етики та взаємодії. Віртуальні психологічні служби. Основна проблематика звернень клієнтів Інтернет-консультанта. Критерії визначення емоційного стану клієнтів Інтернет-консультування. Відмінності Інтернет-консультування від телефону довіри. Прийоми Інтернет-консультування.

Основи психологічної корекції з практикумом

Основи організації та проведення психокорекційного процесу

Предмет та завдання психокорекції. Визначення психокорекції. Специфічні риси психокорекції: дискретність та орієнтація на норми психічного розвитку. Зміст психокорекції. Види психокорекції. Принципи психокорекції. Форми

організації психокорекційного процесу. Основні етапи психокорекційної роботи. Проблема етики у психокорекції.

Теоретичні моделі психокорекційної практики в зарубіжній та вітчизняній психології та психотерапії

Класичний психоаналіз З. Фрейда. Структура особистості. Методи класичного психоаналізу. Аналітична психологія К. Юнга. Структура особистості. Методи аналітичної психотерапії. Індивідуальна психотерапія А. Адлера. Гештальттерапія Ф. Перлза. Трансактний аналіз Е. Берна. Когнітивний напрямок. Гуманістична психологія. Теоретична модель психокорекційної практики у вітчизняній психології та психотерапії.

Специфіка психокорекції як виду психологічної допомоги

Психологічна корекція та її види. Мета та завдання психокорекційної роботи. Принципи психокорекційної роботи. Психокорекційна ситуація. Етапи психокорекційної роботи, їх засоби та техніки. Установчий етап. Діагностичний етап. Створення психолого-педагогічної корекційної програми. Корекційний етап. Етап входження в повсякденність із збагаченим власним досвідом. Оцінка ефективності психокорекції. Форми та методи психокорекції.

Технологія розробки психокорекційних програм різних видів

Типи психокорекційних програм. Види корекційних програм. Основні вимоги до складання корекційних програм. Основні принципи складання корекційних програм. Структура психокорекційної програми, змістове та функціональне наповнення кожного її компонента.

Завдання групової психокорекції. Специфіка групової форми психокорекції

Специфіка групової форми психокорекції. Завдання групової психокорекції (поведінкова, емоційна, пізнавальна сфери). Основні механізми корекційного впливу в груповій психокорекції. Методи групової психокорекції. Фактори, що впливають на ефективність психокорекційної роботи. Особливості організації роботи психокорекційних груп в залежності від специфіки запитів клієнтів. Роль психолога в організації роботи групи. Основні принципи роботи групи. Принципи комплектування групи. Кількісний склад, частота та тривалість зустрічей. Підготовка до групової корекції. Основні завдання в роботі групового психолога. Засоби впливу, які використовує психолог. Стилі керівництва групою.

Групова динаміка. Завдання, структура та фази розвитку групи

Завдання та норми групи. Структура групи та лідерства, групові ролі. Згуртованість групи та фактори, які сприяють її зміцненню. Групова напруга. Закономірності розвитку психокорекційного процесу в групі. Фази розвитку групи (орієнтація і залежність; конфлікти і протест; розвиток зв'язків і співробітництво; цілеспрямована діяльність). Закономірності розвитку психокорекційного процесу в групі. Фази розвитку групи (орієнтація і

залежність; конфлікти і протест; розвиток зв'язків і співробітництво; цілеспрямована діяльність).

Особливості використання гри у психокорекційній роботі

Гра як психологічний феномен. Загальна характеристика методу ігротерапії. Ігрова терапія, центрована на клієнті. Ігрова терапія відреагування та терапія побудови відносин. Директивна, недирективна та змішана ігротерапія. Логіка організації та принципи ігрової взаємодії. Індивідуальна та групова ігротерапія. Використання гри в психоаналізі. Особливості ігротерапії у сучасній вітчизняній психологічній практиці.

Арт-терапевтичні технології в роботі психолога

Поняття арт-терапії. Передумови виникнення арт-терапії. Основні форми арт-терапії. Мета та завдання арт-терапії. Діагностичні ознаки в арт-терапії. Активна та пасивна форми арт-терапії. Особливості арт-терапії в роботі з дітьми. Методи арт-терапії, що використовуються в роботі з дітьми. Арт-терапія при вирішенні різноманітних дитячих проблем. Вплив художніх матеріалів. Арт-терапевтичні заняття з дошкільниками. Планування арт-терапевтичного заняття. Тривалість арт-терапевтичного заняття. Техніки, що використовуються відповідно віковим навичкам дитини.

Основи казкотерапії

Поняття казкотерапії, предмет та завдання. Принципи роботи з казками. Юнгіанський аналіз казок. Архетипова діагностика в казкотерапії. Види казок у казкотерапії. Стратегії (прийоми) роботи з казками. Казкотерапія з дітьми. Основні форми та прийоми роботи з казками. Розігрування казок, казкова імідж-терапія, казкове малювання. Вигадування казкових завдань. Технологія проведення казкотерапевтичного заняття. Казкотерапевтичні заняття в практичній роботі психолога: створення казкового середовища; введення дитини в казкову країну; проведення заняття; методи реєстрації.

Основи лялькотерапії та пісочної терапії

Основні принципи пісочної терапії. Етапи пісочної терапії. Варіанти формулювання інструкцій. Моделювання ігор-казок на піску. Базові характеристики пісочних картин: основна ідея, сюжет, конфліктний зміст, ресурсний зміст, символічне поле. Протокол консультації з використанням пісочниці. Теоретичні основи лялькотерапії. Основні етапи лялькотерапії. Види ляльок в лялькотерапії. Методи та прийоми лялькотерапії.

Особливості організації і проведення корекції пізнавальної діяльності з дітьми дошкільного віку

Завдання корекції пізнавальної діяльності з дітьми дошкільного віку. Особливості організації і проведення корекції пізнавальної діяльності з дітьми дошкільного віку. Розвиток дрібної моторики рук і зорово рухової координації. Особливості та прийоми розвитку основних пізнавальних процесів. Прийоми розвитку саморегуляції пізнавальної діяльності. Розвиток творчих здібностей у

дітей дошкільного віку. Формування та розвиток навчальної мотивації дошкільника.

Корекція проблем особистісної та емоційно-вольової сфери

Особливості емоційного розвитку дошкільників і молодших школярів. Методи та прийоми розвитку емоційної сфери дітей. Варіанти занять із розвитку емоційного інтелекту. Типові характеристики дітей «проблемно активної» групи реагування (агресивні, гіперактивні діти). Особливості корекційної роботи з гіперактивними дітьми. Особливості корекційної роботи з агресивними дітьми. Типові характеристики дітей «проблемно пасивної» групи реагування (тривожні, замкнені, сором'язливі та невпевнені діти, діти з наявністю страхів). Особливості корекційної роботи з сором'язливими та замкненими дітьми. Етапи індивідуальної та групової корекції дитячих фобій. Психокорекційна робота з тривожними дітьми.

Психологічна корекція сімейних взаємин

Специфіка психокорекції сімейних взаємин. Сім'я як об'єкт психокорекційного впливу. Методика корекції сімейних відносин. Методи корекції дитячо-батьківських відносин. Структура дисфункціональної родини. Проблеми родинних дисфункцій з погляду теорії трансактного аналізу. Психокорекція з використанням нового рішення та аналізу сімейного сценарію. Поведінкові методи сімейної психокорекції. Система парадоксальних приписів Дж. Хейлі. Теорії комунікативних порушень Вацлавика. Вправи, спрямовані на подолання комунікативних порушень. Гештальттерапія В. Сатир. Використання "скульптури" та обміну ролями. Системні моделі сімейної психологічної корекції. Варіанти групової корекції порушених сімейних взаємин.

3. Питання

1. Історичні передумови виникнення соціальної роботи як фахової діяльності.
2. Система суспільної опіки в різні історичні періоди: церковна, монастирська, державна, світська; види соціальної допомоги та підтримки нужденних.
3. Історія розвитку та становлення фахової соціальної роботи в незалежній Україні; сучасний стан.
4. Становлення фахової соціальної роботи за кордоном: внесок М. Річмонд, Дж. Адамс, А. Саломон у розвиток методології та практики соціальної роботи.
5. Психологічні моделі соціальної роботи: когнітивно-біхевіористична, гуманістично-екзистенційна; використання психологічних моделей соціальної роботи в практиці.
6. Соціологічні моделі соціальної роботи: соціально-радикальна, екологічна; використання соціологічних моделей у соціальній роботі.
7. Соціальні технології: загальні та спеціальні; класифікація методів соціальної роботи.

8. Суть стратегій втручання; стратегії прямого втручання, комбінованого (проміжного) втручання; мета, характеристика.
9. Кризове втручання як комплексна модель соціальної роботи: мета, ознаки, умови, принципи, підходи до втручання у кризу.
10. Модель інтенсивного догляду (опіка): мета, завдання, принципи, фази, ресурси; ведення професійних записів.
11. Характеристика «зосередженої на завданні моделі соціальної роботи»: етапи, алгоритм реалізації.
12. Процес ведення випадку: клінічна, адміністративна моделі ведення випадку; мета, завдання плану втручання.
13. Модель професійного консультування в соціальній роботі: мета, функції, алгоритм.
14. Класифікації технологій соціальної роботи; структура типової технології.
15. Сутність, характеристика технології соціальної діагностики; принципи, етапи.
16. Методи діагностики в соціальній роботі; класифікація, характеристика.
17. Технологія оцінювання потреб клієнтів у соціальних послугах; етапи, форми документування.
18. Технології соціальної реабілітації: сутність, принципи, види; структура індивідуально-комплексної програми реабілітації.
19. Терапія в структурі соціальної роботи: сутність, види, форми соціальної терапії.
20. Соціальна корекція в практиці соціальної роботи; психолого-педагогічні методи корекційного впливу.
21. Технології соціальної профілактики: сутність, мета, завдання, методи: профілактичні програми в соціальній роботі.
22. Технологія соціальної експертизи: функції, завдання.
23. Представництво інтересів клієнтів у соціальній роботі; адвокатування, типи, процес, методи адвокатування.
24. Технологія профілактики міжособистісних конфліктів; етапи, тактики.
25. Теорія групи в соціальній роботі: сутність, мета; модель створення груп самодопомоги та взаємодопомоги.
26. Проєктування в соціальній роботі; технологія розробки та впровадження соціальних проєктів.
27. Технологія соціальної експертизи: функції, завдання, організаційні моделі.
28. Соціальна політика: принципи, функції, завдання, напрями, інструменти та методи.
29. Інституційна база соціальної політики: центральний, регіональний та місцевий рівні реалізації.
30. Громадські, благодійні та інші недержавні організації як суб'єкти

соціальної політики: види, напрямки діяльності, особливості функціонування в Україні.

31. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціальної політики України.

32. Державна підтримка соціально-вразливих категорій населення; диференційований підхід щодо вибору форм і заходів допомоги.

33. Державні та спеціалізовані служби в системі соціальної роботи: структура, функції, принципи та напрями діяльності.

34. Соціальне обслуговування у сфері соціального захисту та соціального забезпечення населення: види, форми, принципи.

35. Соціальна робота в системі охорони здоров'я: загальна характеристика та організаційна структура.

36. Соціальна робота у системі освіти: загальна характеристика та організаційна структура.

37. Організаційно-правові форми соціального забезпечення: загальна характеристика.

38. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування: джерела права, види, принципи, структура (страховик, страхувальник, застрахована особа, страховий випадок).

39. Державне соціальне забезпечення: загальна характеристика, види, суб'єкти отримання та надання.

40. Державна соціальна допомога: джерела фінансування, види, принципи та особливості призначення.

41. Принципи, завдання та функції пенітенціарної соціальної роботи в установах виконання покарань.

42. Особливості національної моделі пробації, види пробації; правовий статус суб'єктів пробації.

43. Етапи організації соціальної рекламної-інформаційної кампанії: підготовчий; розробка стратегії і тактики; проведення.

44. Значення міжнародного співробітництва в соціальній роботі: функції, цілі, фактори формування, форми співробітництва.

45. Роль професійно-комунікативної компетентності соціальних працівників у забезпеченні ефективного функціонування організації.

46. Ведення випадку як спосіб організації надання індивідуальних соціальних послуг сім'ям з дітьми у громаді.

47. Попередження насильства в сім'ї та жорстокого поведіння з дітьми.

48. Анімаційний менеджмент: поняття, сутність, завдання.

49. Візуальний імідж: сутність поняття, принципи формування позитивного візуального іміджу фахівця соціальної роботи.

50. Професійна компетентність соціального працівника як складова позитивного професійного іміджу.

51. Психодіагностика: поняття, предмет, завдання та галузі. Професійно-етичні нормативи в психодіагностиці.

52. Психологічний діагноз та психологічне заключення: сутність,

специфіка та значення.

53. Характеристика психодіагностичних методів.

54. Тестування в психодіагностиці: поняття, вимоги, переваги та недоліки, етапи конструювання тесту.

55. Характеристика психометричних вимог до психодіагностичних методик.

56. Характеристика проєктивних методик: сутність, класифікація, переваги та недоліки, специфіка інтерпретації.

57. Етапи та програма психодіагностичного дослідження.

58. Психодіагностика інтелекту: основні підходи, особливості та методики діагностики.

59. Психодіагностика когнітивної сфери: основні підходи, особливості та методики діагностики.

60. Психодіагностика здібностей людини: основні підходи, особливості та методики діагностики.

61. Психодіагностика темпераменту та характеру людини: основні підходи, особливості та методики діагностики.

62. Психодіагностика емоційно-вольової сфери особистості: основні підходи, особливості та методики діагностики.

63. Психодіагностика міжособистісних стосунків та соціально-психологічного клімату в колективі: основні підходи, особливості та методики діагностики.

64. Психодіагностика дитячо-батьківських стосунків: основні підходи, особливості та методики діагностики.

65. Психодіагностика мотивів та рівня домагань особистості: основні підходи, особливості та методики діагностики.

66. Психодіагностика Я-концепції людини: основні підходи, особливості та методики діагностики.

67. Психодіагностика рис особистості: основні підходи, особливості та методики діагностики.

68. Психологічного консультування як вид психологічної допомоги: мета та завдання.

69. Принципи, види і проблематика психологічного консультування в ЗДО.

70. Професійні вимоги до особистості консультанта.

71. Етапи, процедури та техніки психологічного консультування

72. Консультативна взаємодія: сутність, структура, хронотоп консультативної бесіди.

73. Техніки з'ясування інформації в психологічному консультуванні.

74. Техніки трансформації в психологічному консультуванні.

75. Терапевтична метафора в консультуванні.

76. Психологічне консультування учасників освітнього процесу: сутність, специфіка та основні напрямки.

77. Основні напрямки психологічного консультування учасників освітнього процесу.

78. Сутність і специфіка психологічного консультування з питань батьківсько-дитячих взаємин.
79. Специфіка дистанційного психологічного консультування.
80. Специфіка Інтернет-консультування в контексті діяльності практичного психолога закладу дошкільної освіти.
81. Сутність і специфіка психологічного консультування в ситуаціях емоційного вигорання.
82. Консультування щодо ефективної командної, міжособистісної взаємодії.
83. Консультативна допомога у попередженні та вирішенні конфліктів.
84. Специфіка, мета, завдання, принципи та види психологічної корекції.
85. Характеристика основних моделей психокорекційної практики в зарубіжній та вітчизняній психології.
86. Характеристика основних етапів психокорекційної роботи.
87. Психокорекційна програма: види, вимоги до складання, принципи та структура.
88. Групова форма психокорекції: сутність, специфіка, вимоги, основні принципи та етапи роботи.
89. Індивідуальна форма психокорекції: сутність, специфіка, вимоги, основні принципи та етапи роботи.
90. 7. Ігрова психокорекція: сутність, напрямки, види і форми, вимоги, основні принципи, етапи роботи та методики.
91. Психокорекція засобами арт-терапії: сутність, специфіка, вимоги, основні принципи, етапи роботи та методики.
92. Психокорекція засобами казкотерапії: сутність, специфіка, вимоги, основні принципи, етапи роботи та методики.
93. Психокорекція засобами пісочної терапії: сутність, специфіка, вимоги, основні принципи, етапи роботи та методики.
94. Психокорекція засобами лялькотерапії: сутність, специфіка, вимоги, основні принципи, етапи роботи та методики.
95. Психокорекція та розвиток пізнавальної діяльності дітей: завдання, напрямки, зміст, специфіка, методи та прийоми корекції.
96. Розвиток емоційного інтелекту: завдання, напрямки, зміст, специфіка, методи та прийоми корекції.
97. Психокорекційна робота з сором'язливими та замкненими дітьми: завдання, напрямки, зміст, специфіка, методи та прийоми корекції.
98. Психокорекція страхів та тривожності: специфіка, напрямки, зміст, методи та прийоми корекції.
99. Психокорекція агресії: специфіка, напрямки, зміст, методи та прийоми корекції.
100. Психологічний супровід дітей та дорослих у кризових ситуаціях: завдання, напрямки, зміст, специфіка, техніки.

4. Критерії оцінювання

Фаховий вступний іспит для осіб, які претендують на зарахування за

ступенем магістра, оцінюється за 200-бальною шкалою:

– 190-200 балів – вступник виявляє особливі здібності, вміє самостійно здобувати знання, знаходити та опрацьовувати необхідний матеріал, використовувати набуті компетентності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументувати відповіді, самостійно розкривати власні обдарування і нахили;

– 180-189 балів – вступник вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;

– 160-179 балів – вступник вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;

– 140-159 балів – вступник відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; виправляє помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;

– 120-139 балів – вступник володіє теоретичним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні (обсяг набутих компетентностей вступника відповідає мінімальним критеріям);

– 100-119 балів – вступник володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину теоретичного матеріалу (до 20 %);

– 0-99 балів – вступник володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

До участі у конкурсному відборі не допускається вступник, який продемонстрував незнання значної частини програмного матеріалу, допускав суттєві помилки при визначенні понять і отримав 0-99 балів.

4. Список рекомендованої літератури

Основна література

1. Андрушко Я. С. Психокорекція :навч.-метод. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 211 с.
2. Афанасьєва Н. Є. Психологічне консультування фахівців екстремального профілю: теорія, методологія, практика: монографія. Харків: НУЦЗУ, 2017. 315 с.
3. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України: навчальний посібник. 5-е видання. К. : Центр учбової літератури, 2018. 448 с.
4. Бушуєва Т. В. Психодіагностика: підруч. для студентів ВНЗ. Ніжин: Лисенко М. М. [вид.], 2016. 503 с.
5. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
6. Гріньова О. М. Дитяча психодіагностика : навч.-метод. посіб. для студентів ВНЗ. Вінниця : Нілан, 2015. 227 с.
7. Зливков В., Ліпінська С., Лукомська С. Сучасні тренінгові технології: інтегративний підхід. Київ.-Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2020. 210 с.
8. Івашньова С. В. Як підготувати та провести ефективний тренінг: практичний порадник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 80 с.
9. Історія та теорія соціальної політики України: Навч. посібн. / А.О. Ярошенко, Т. В. Семигіна, Н.В. Сухицька. За ред. А.О. Ярошенко. К., НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. 289 с.
10. Климанська Л. Д., Савка В. Є., Хома Н. М. та ін. Соціальна політика: навч. посіб. За заг. ред. В. М. Пічі та Я. Б. Турчин. 2-ге вид. випр. і доповн. Львів: «Новий Світ-2000», 2020. 318 с.
11. Купенко О. В. Соціальна робота: від теорії до практики : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2020. 192 с.
12. Митник О. Я. Психологічне консультування : навч.-метод. посіб. Київ: Слово, 2016. 123 с.
13. Нікітчук У. І. Психологічне тестування : навч.-метод. посіб. Острогоз : Вид-во Нац. ун-ту "Остроз. акад.", 2015. 119 с.
14. Право соціального забезпечення: підручник / [О. М. Ярошенко, А. М. Слюсар, І. А. Вєтухова та ін.]; за заг. ред. О. М. Ярошенка. Харків: Право, 2019. 376 с.
15. Рудкевич Н. Методика соціально-педагогічної роботи: навч.-метод. посібник. Львів : Растр-7, 2021. 324 с.
16. Садова М. А. Профорієнтація в соціальній роботі: навчальний посібник для ЗВО. К.: Гельветика, 2021. 128 с.
17. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. К.: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
18. Соціальна політика : навчальний посібник / за заг. ред. В. П. Пічі, Я. Б. Турчин. 2-е видання. Львів : Новий Світ-2000, 2018. 318 с.

19. Соціальна робота : реалії та виклики часу : навч.-метод. посібник. / за ред. О. Омельченко, В. Тернопільська, Н. Чернуха, Я. Співак. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 219 с.
20. Соціальна робота з різними категоріями клієнтів : навчальний посібник для студентів ЗВО / за ред. С. В. Мітіно. К. : Гельветика, 2021. 436 с.
21. Сташків Б. І. Право соціального забезпечення. Загальна частина: навчальний посібник / Б. І. Сташків. Чернігів : ПАТ "ПВК" "Десна", 2018. 692 с.
22. Стельмах Н. В., Іванова Т. М. Загальні основи тренінгової роботи. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2019. 300 с.
23. Тренінгове навчання в закладі вищої освіти: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / М. В. Афанасьєв, Г. А. Полякова, Н. Ф. Романова та ін. ; за заг. ред. професора М. В. Афанасьєва. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 323 с.
24. Фурман А., Підгурська М. Історія соціальної роботи. Тернопіль: ТНЕУ. 2018. 174 с.
25. Цюрупа, М. В. Основи конфліктології та теорії переговорів: навчальний посібник. К.: Кондор, 2021. 172 с.
26. Чала Ю. М. Психодіагностика: навч. посіб. Харків: Панов А. М., 2018. 245 с.
27. Шуміло О. Роль неурядових організацій у становленні та розвитку правозахисного руху (прикладі успішного правозахисного активізму): начальний посібник. Київ : ФОП Голембовська О. О., 2018. 277 с.

Додаткова література

1. Блинова О. Є. Психодіагностика. Психометричні основи конструювання тестів : навч. посібник. Херсон : [ПП Вишемирський В. С.], 2007. 174 с.
2. Бондаревська Л. Л. Ігрові технології в роботі психолога. Київ: Марич, 2009. 80 с.
3. Галян І. М. Психодіагностика: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2009. 464 с.
4. Євтушенко І.В. Використання казок в роботі психолога. Київ : Марич, 2011. 96 с.
5. Єр'оміна Л. Є. Тренінгова робота з майбутніми фахівцями соціальної сфери. *Проблеми освіти*. 2019. Вип. 93. С. 246-256.
6. Жеребньова Л. В. Соціально-психологічний театр. Київ : Шкільний світ, 2011. 120 с.
7. Загальна декларація прав людини на сервері верховної ради України. *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015
8. Зливков В. Л., Лукомська С. О. Теорія та практика психологічних тренінгів. К.-Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 209 с.
9. Зубрицька Т., Зубрицька Л. Тренінг як метод професійно орієнтованого навчання. *Нові технології навчання*. 2020. Вип. 94. С. 143-149.
10. Історія соціальної роботи: навчальний посібник / [уклад.: О. О. Кравченко, О. О. Матрос]. Умань: РВЦ «Візаві», 2017. 117 с.
11. Конституція України. *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

12. Корольчук М. С. Психодіагностика : навч. посіб. Київ : Ельга: Ніка-Центр, 2012. 399 с.
13. Кузікова С. Б. Основи психокорекції: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2012. 320 с.
14. Лефтеров В. О., Форманюк Ю. В., Третякова Т. М. Теорія і практика психологічного тренінгу: методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів. Одеса: Фенікс, 2021. 44 с.
15. Литвиненко С. А. Ігротерапія. Київ: Шкільний світ, 2010. 128 с.
16. Лукашевич, М. П. Соціальна робота (теорія і практика): підручник для ст-ів ВНЗ. 2-е видання. К.: Каравела, 2017. 368 с.
17. Любіна Л. А. Психодіагностика: навч. посіб. Чернівці: Яворський С. Н. [вид.], 2018. 276 с.
18. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні: Монографія / О. В. Макарова; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. К., 2015. 244 с.
19. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043
20. Мілютіна К. Л. Технологія раціонально-інтуїтивної психотерапії. Київ : Главник, 2008. 144 с.
21. Мрій. Плануй. Досягай. Тренінг із саморозвитку для підлітків №1 / Павлов І. та ін. Харків: Моноліт-Bizz, 2021. 96 с.
22. Положення про Міністерство соціальної політики України від 17 червня 2015 р. № 423 / Офіційний сайт Міністерства соціальної політики. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-%D0%BF/page2>
23. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України. 2018. *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14#Text>
24. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття Закон України. *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>
25. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України. *Верховна Рада України*: веб-сайт. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>
26. Про прожитковий мінімум: Закон України. *Верховна Рада України*: веб-сайт. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14#Text>
27. Психологічне консультування: теорія та практика : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. М. Зварича, В. Г. Панка, В. М. Радчук. Чернівці : Рута, 2011. 272 с.
28. Психологічне консультування: теорія та практика : навч.-метод. посіб. / В. Г. Панок [та ін.]; за заг. ред. І. М. Зварича, В. Г. Панка, В. М. Радчук. Чернівці: Рута, 2011. 272 с.
29. Психолого-педагогічні тренінги у системі консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів: навчальний посібник / Алексеєва С. В. та ін.; за ред. Д. О. Закатнова. Житомир: «Полісся», 2019. 200 с.

30. Терлецька Л. Г. Психологія і психодіагностика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Слово, 2013. 605 с.
31. Тренінговий портал. URL: <http://www.trn.ua/>
32. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 250 с.
33. Шаповалова, Т. В. Планування та інновації в соціальному розвитку: навчальний посібник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2017. 148 с.
34. Шевченко Н. Ф. Індивідуальне психологічне консультування: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Запоріжжя: ЗНУ, 2014. 197 с.